

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема: „Бърнаут-синдром при начални учители“
за присъждане на ОНС „доктор“ по Научна област 3. „Социални,
стопански и правни науки“

Професионално направление 3.2 „Психология“, Научна специалност
„Педагогическа и възрастова психология“

автор: Елени Апостолу

научен ръководител: доц. д-р Русанка Манчева

рецензент: доц. д.н. Стоил Мавродиев

Процедура и предоставени материали

Представеният от докторант Елени Апостолу комплект материали на хартиен носител е в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Н. Рилски“, включва всички необходими документи, в т.ч. автореферат и публикации по темата. Процедурата е законосъобразна.

Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Темата на дисертационния труд е разположена в полето на психология на стреса, училищната психология и трудовата психология.

Бърнаут-синдромът е изследван в различни професионални сфери, в т.ч. и сред педагози, но въпреки това всяко следващо изследване е нов щрих, който обогатява познанието ни за него, за неговата специфика, проявления и ефекти върху професионалната и трудовата дейност, в случая - на педагозите.

Несъмнено е, че тематиката на дисертационния труд е актуална за педагогическите среди в Р. Гърция (и не само), тъй като търсенето и идентифицирането на причините за емоционалното прегаряне ще позволи създаването на програма за превенция. Освен това, изучаването на нагласите и очакванията на началните учители в професионалната им дейност може да подпомогне формирането на по-реалистични нагласи и очаквания към своята работа.

Познаване на проблема

Елени Апостолу не е избрала темата на дисертационния труд случайно, тя има задълбочени познания, свързани с професията на началните педагози. Проблемът за професионалния стрес и справянето с него, а също така развитието на бърнаут-синдром са изследвани в полето на професионалната дейност, което е позволило да бъдат очертани интересни тенденции и да бъдат получени значими резултати от собственото изследване.

Методика на изследването

За реализирането на целта и задачите, и за доказване на хипотезите, докторантката е използвала адекватен изследователски инструментариум, включващ три теста и въпросник за демографски данни.

Емпиричното изследване е построено върху добре осмислена концепция.

Обща характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд има класическа структура с обособени три основни глави, заключителна част, библиография и приложения, и е разгърнат в общ обем от 165 страници.

В първа глава на дисертацията, в теоретичен план, са разгърнати основните конструктори „бърнаут синдром“, „професионален стрес“, „удовлетвореност от работата“.

Първият конструктор, който е изследван е „бърнаут синдром“. След историческия преглед за неговото постулиране в различни професии още от 70-те г. на XX век, са представени концепции за професионалното изпепеляване, неговите етапи. Освен това се диференцира по времева ос стресът от бърнаут синдрома. Компетентно са представени индивидуален и динамичен модел на изпепеляването.

Логично, акцент е поставен върху спецификата и проявленията на синдрома на професионално прегаряне при учителите. Докторантката се позовава на широкомащабни изследвания в различни страни, като по този начин те се съпоставят с подобни изследвания от Р. Гърция. Установява се, че гръцките учители като цяло са с по-ниски нива на професионално изгаряне, в сравнение с други страни.

Изведени са четири групи фактори, свързани с формирането на синдрома на професионалното изгаряне – индивидуални, организационни, свързани със спецификата на самата професия и социални фактори.

Елени Апостолу е обобщила основни подходи за превенция и терапия, и консултиране на синдрома при учители от началните класове. Акцент е поставен върху превенцията. Подчертава се ролята на психоклимата в училище и управлението на самото училище.

По-нататък се дефинира понятието „професионален стрес“, представят се теоретични модели.

Релевантно са интерпретирани последиците от професионалния стрес при учителите от началните класове. Систематизирани са причините за професионалния стрес при изследвания контингент.

Разглеждат се и програми за превенция на професионалния стрес.

Другият конструкт, който целенасочено е изграден като теоретични построения е „удовлетвореност от работата“.

Същият е анализиран през „погледа“ на автори от различни школи. Читателят има възможност да се запознае с десет основни концепции за удовлетвореността. Подчертава се важното значение, което има удовлетвореността от работата при началните учители по отношение на тяхната мотивация, а от тук – продуктивност в работата, влиянието което оказва удовлетвореността върху самочувствието и психичният им статус. Основателно се прави връзка между удовлетвореността от работата и степента на професионалния стрес и развитието на бърнаут синдрома.

Добро впечатление прави, че теоретичният обзор е структуриран добре, същият е информативен, правят се обобщения и от докторантката.

Във втора глава е представен Дизайнът на изследването. Целта на изследването предполага установяване на взаимовръзки между бърнаут-синдрома и професионалния стрес при начални учители, като се отчете ролята на демографски характеристики, а също така да се проучат взаимовръзките между удовлетвореност от работата, професионалното прегаряне и използваните копинг-стратегии.

Издигнатите една обща и пет по-частни хипотези са релевантни на концепцията на труда.

Изследвани са 161 учители онлайн (поради ограниченията, във връзка с Ковид 19).

Методите за емпиричното изследване са релевантни на целта, задачите на изследването.

Приложените статистически методи също съответстват на целта, задачите и хипотезите, използвана е статистическата програма SPSS v.26.

Анализът на резултатите от собственото изследване представя най-напред данните относно степента на изразеност на бърнаут-синдрома. Изведени са стойности по трита компонента на синдрома. Относно

справянето прави впечатление, че респондентите най-често изразяват чувствата си, т.е. използват емоционално фокусирани копинг-стратегии.

Коректно са изведени и отразени данните и за останалите стратегии.

Интересни са резултатите от теста, измерващ удовлетвореността от работата. Същите са съпоставени с някои променливи като възнаграждение, стила на управление на училището и др.

Докторантката прави корелации между професионалното прегаряне, стратегиите за справяне и удовлетвореността от работата. Установяват се статистически значими корелации, които са представени коректно като стойности и интерпретации.

Изследвано е влиянието на демографските фактори върху измерваните променливи. Данните са представени таблично и графично.

Обобщенията и изводите показват, че докторантката умее да анализира емпиричните данни и да достига до свои изводи. Същата показва добри аналитични способности.

Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Реализирано е задълбочено теоретично проучване и емпирично изследване на заложените в дисертацията променливи.

Получените резултати имат практическа стойност и обогатява познанието ни за бърнаут-синдрома при учители, преподаващи в началните класове в Р. Гърция.

Изследването разкрива връзката между ефектите от COVID 19 върху професионалния стрес и удовлетвореността от работата при учители в Република Гърция.

Преценка на публикациите по дисертационния труд

Предоставените пет публикации са пряко свързани с темата на дисертацията и са поместени в научни сборници и годишници.

Лично участие на докторанта

Нямам съмнения, че докторантката е реализирала самостоятелно теоретичното и емпиричното изследване, както и анализа, и интерпретациите на резултатите.

В дисертацията не се установяват данни за плагиатство.

Автореферат

Авторефератът отразява коректно основните моменти от дисертационният труд в структурно и съдържателно отношение.

Елени Апостолу е използвала коректно литературните източници, които са цитирани съобразно утвърдените за такъв научен труд стандарти; на края е представена и библиографската справка. Библиографските източници са актуални гръцки и английски литературни източници.

В стилистично отношение работата е издържана добре.

Критични бележки и препоръки

Считам, че трудът би следвало да бъде популяризиран в Р. Гърция.

Заключение:

Дисертацията на Елени Апостолу отговаря на утвърдените стандарти за подобен научен труд.

Докторантката притежава добра научна подготовка.

Всичко това ми дава основание да дам своята положителна оценка и да предложа на членовете на Научното жури да гласуват също положително

за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Елени Апостолу по Научна област 3. „Социални, стопански и правни науки“; Професионално направление 3.2 „Психология“, Научна специалност „Педагогическа и възрастова психология“.

17.10.2022

Рецензент:

доц. д.н. Стоил Мавродиев

REVIEW

of a dissertation work on the topic: " Burnout Syndrome In Primary School Teachers" For acquiring of educational and scientific degree "Doctor"Area of high education: 3. Social, Economic and Legal Sciences, Professional field: 3.2 Psychology, Field: "Educational and developmental psychology"

author: Eleni Apostolou

supervisor: Assoc. prof. Rusanka Mancheva, Ph.D.

reviewer: Assoc. Prof. Stoil Mavrodiev, Ph.D., D.Sc.

Procedure and materials provided

The set of paper materials submitted by doctoral student Eleni Apostolou is in accordance with the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for its Application and the Internal Rules for the Development of the Academic Staff of South-West University "Neofit Rilski", it includes all the necessary documents, including abstract and publications on the subject. The procedure is legal.

Relevance of the topic and appropriateness of the set goals and tasks

The topic of the dissertation work is located in the field of stress psychology, school psychology and work psychology.

The burnout syndrome has been studied in various professional fields, including and among educators, but nevertheless, each subsequent study is a new touch that enriches our knowledge about it, about its specificity, manifestations and effects on the professional and labor activity, in this case - of educators.

There is no doubt that the topic of the dissertation work is relevant for the pedagogical environments in the Republic of Greece (and not only), since the search and identification of the causes of emotional burnout will allow the creation of a prevention program. In addition, studying the attitudes and expectations of primary teachers in their professional activity can support the formation of more realistic attitudes and expectations towards their work.

Knowing the problem

Eleni Apostolou did not choose the topic of her dissertation work by chance, she has in-depth knowledge related to the profession of elementary teachers. The problem of occupational stress and how to deal with it, as well as the development of burnout syndrome, have been studied in the field of professional activity, which has made it possible to outline interesting trends and obtain significant results from the own research.

Research methodology

To realize the goal and tasks, and to prove the hypotheses, the doctoral student used an adequate research toolkit, including three tests and a demographic data questionnaire.

Empirical research is built on a well thought out concept.

General characteristics and evaluation of the dissertation work

The dissertation has a classic structure with three main chapters, a concluding part, a bibliography and appendices, and is spread over a total volume of 165 pages.

In the first chapter of the dissertation, in theoretical terms, the main constructs "burnout syndrome", "professional stress", "job satisfaction" are developed.

The first construct that was investigated was "burnout syndrome". After the historical review of its postulation in various professions since the 1970s, concepts of professional cremation and its stages are presented. In addition, stress is differentiated from the burnout syndrome on the temporal axis. An individual and dynamic cremation model is competently presented.

Logically, emphasis is placed on the specifics and manifestations of the syndrome of professional burnout among teachers. The doctoral student refers to large-scale studies in different countries, thus comparing them with similar studies from the Republic of Greece. It is found that Greek teachers in general have lower levels of professional burnout compared to other countries.

Four groups of factors related to the formation of the professional burnout syndrome have been identified - individual, organizational, related to the specifics of the profession itself, and social factors.

Eleni Apostolou has summarized basic approaches for prevention and therapy, and counseling of the syndrome in primary school teachers. Emphasis is placed on prevention. The role of the psychological climate in the school and the management of the school itself is emphasized.

Next, the concept of "professional stress" is defined, theoretical models are presented.

The consequences of occupational stress among primary school teachers are interpreted relevantly. The causes of occupational stress among the studied contingent have been systematized.

Occupational stress prevention programs are also being considered.

The other construct that is purposefully constructed as theoretical constructs is "job satisfaction".

The same is analyzed through the "view" of authors from different schools. The reader has the opportunity to familiarize himself with ten basic concepts of satisfaction. The importance of primary teachers' job satisfaction in terms of their motivation, and hence productivity at work, the impact of satisfaction on their self-esteem and mental status is emphasized. A connection between job satisfaction and the degree of occupational stress and the development of the burnout syndrome is well established.

It makes a good impression that the theoretical overview is structured well, it is informative, summaries are also made by the doctoral student.

In the second chapter, the Research Design is presented. The purpose of the study is to establish relationships between burnout syndrome and professional stress among primary teachers, taking into account the role of demographic characteristics, and also to study relationships between job satisfaction, professional burnout and coping strategies used.

The raised one general and five more specific hypotheses are relevant to the concept of work.

161 teachers were surveyed online (due to restrictions due to Covid 19).

The methods of the empirical research are relevant to the purpose, the tasks of the research.

The applied statistical methods also correspond to the purpose, tasks and hypotheses, the statistical program SPSS v.26 was used.

The analysis of the results of the own research presents, first of all, the data regarding the degree of expression of the burnout syndrome. Values for the three components of the syndrome are derived. Regarding coping, it seems that respondents most often express their feelings, i.e. use emotionally focused coping strategies.

The data for the other strategies are also displayed and reflected correctly.

The results of the test measuring job satisfaction are interesting. The same are matched with some variables such as remuneration, management style of the school, etc.

PhD student makes correlations between burnout, coping strategies and job satisfaction. Statistically significant correlations are found, which are presented correctly as values and interpretations.

The influence of demographic factors on the measured variables was investigated. The data are presented tabularly and graphically.

The summaries and conclusions show that the doctoral student knows how to analyze empirical data and reach her own conclusions. She shows good analytical skills.

Contributions and significance of the development for science and practice

An in-depth theoretical study and empirical study of the variables included in the dissertation has been carried out.

The obtained results have practical value and enrich our knowledge about the burnout syndrome among teachers teaching in primary classes in the Republic of Greece.

The study reveals the relationship between the effects of COVID 19 on occupational stress and job satisfaction among teachers in the Hellenic Republic.

Assessment of dissertation publications

The five publications provided are directly related to the topic of the dissertation and are placed in scientific collections and yearbooks.

Personal participation of the doctoral student

I have no doubts that the doctoral student independently carried out the theoretical and empirical research, as well as the analysis and interpretation of the results.

No evidence of plagiarism was found in the dissertation.

Abstract

The abstract correctly reflects the main points of the dissertation in terms of structure and content.

Eleni Apostolou correctly used the literary sources, which were cited according to the standards established for such a scientific work; the bibliographic reference is also presented at the end. Bibliographic sources are up-to-date Greek and English literary sources.

Stylistically, the work is well done.

Critical notes and recommendations

I believe that work should be popularized in the Republic of Greece.

Conclusion:

The dissertation of Eleni Apostolou meets the established standards for such a scientific work.

The doctoral student has good scientific training.

All this gives me the reason to give my positive assessment and to propose to the members of the Scientific Jury to also vote positively for the awarding of the educational and scientific degree "Doctor" to Eleni Apostolou in Scientific Area 3. "Social, Economic and Legal Sciences"; Professional direction 3.2 "Psychology", Scientific specialty "Pedagogical and age psychology".

17.X.2022

Reviewer:

Assoc. Prof. Stoil Mavrodiev, Ph.D., D.Sc.